

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quod Christus vocet suum tempus & fratrum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

§. 3. Solum matris honorem a nobis offerri calu-
 niam est. Innumeros tam sanctae Virginis titulos te-
 nemus. Hymni & preces quas illi recitamus, contra-
 rium euincunt. Dicimus eam gratia plenam, Domi-
 num esse cum ea, benedicimus inter mulieres, beatam
 quae credidit, peccata esse, quae illi dicta sunt a Domi-
 no. Matris honorem si absit pieras, & gratia Dei, sci-
 mus ad salutem non esse satis, multos ex Christi pro-
 genitoribus impios fuisse historia sacra demonstrat,
 non profuit impiis ex suo semine ortum mundi salu-
 tem: generant exteris Saluatorem, ipsos exitium in-
 uoluit. Matrem ergo colimus, quam supra omnem
 Deus creaturam honorauit: miramurque Caluinum
 despiciere matrem Domini sui, eo quod fra- res Domi-
 ni in eam non crediderint. An ideo filius parentem non
 honorabit, si vel parentem vel ipsum fratres conte-
 mant? An ideo sanguinis propinquitas tollenda, quod
 eam prauis homines violant? Salus aeterna, electio, vo-
 catio, iustificatio non sunt affectuum, & affinitatum
 humanarum opera, factor; non tamen sunt illa cum
 in cognatis reperiantur, contemnenda. Filium non
 degenetem de sanctitate parentum gaudete par est.
 Eoq; magis honorare parentem conuenit, si & patris
 & sanctus est. Et sane Christus dum matri subditus est,
 Deus homini, illam honorasse censendus est.

§. 4. Matri Domini non ob dotes modo, & virtutes
 diuinitas illi concessas exhibendus est honor, sed
 etiam quia mater est. Titulus parentum, etiam malo-
 rum, a filiis honorem exposcit. Caluinus matrem suam,
 quae tale monstrum in lucem edidit, honorandam
 existimat, nos Dei genitricem matris nomine
 non colimus? Non voluntate duntaxat, & charitate
 iuncta Deo fuit, sed ex sanguine illius corpus sibi for-
 mauit, & dignitatem foeminae contulit, vt esset mater
 Dei. S. Thomas verius argumentatur. Matri Dei infi-
 nitam quandam ex filio Deo dignitatem conuenire,
 in r. sentent. Bernard. Sermon. 2. de incarnatione, Dei-
 param, & Christiferam appellat. Innumera talia sunt
 apud veteres, vt Origenem in orat. in hypapante. Cy-
 rillum orat. Ad Deiparam. Chrysol. serm. 143. Et Da-
 mascen. l. 4. c. 15. de fide orthodoxa. Reuera, ait, factam
 Dominam omnium, cum omnium creatoris facta est mater.

Et Rupertus lib. 1. de operibus Spiritus sancti, cap.
 10. Facit igitur Caluinus vt minus priscos haereticos
 miremur Mariam Dei genitricem esse negantes, quam
 Caluinum eam ob causam Mariam honorandam negan-
 tem. Quid enim creatoris tui matrem non censes
 honorandam, creaturae censes? Quod si cui non fa-
 tis causa est honorem matris effectum, cum audit Dei
 matrem, ille non minus extra diuinitatem est, quam
 is, qui negat Mariam esse Dei matrem.

Nazianz. orat. 51. Si quis sanctam Mariam Deiparam
 non credit, extra diuinitatem est. Si quis Christum per Vir-
 ginem tanquam canalem fluxisse, non autem in ea diuino modo,
 quia absq; viri opera, humano, quia iuxta pariendi consuetu-
 dinem formatum esse dixerit, aequae Atheus est.

Hec exponens Elias in hunc modum disserit. Et Va-
 sianus Apollinarius, & Deo inuisus Nestorius per ea, quae dice-
 bant, Dei genitricem Beatam Mariam esse minime contrebantur.
 Nam si eadem carnalem naturam habens descendit, ac per
 Virginem tanquam per canalem descendit, transit, vt apol-
 linarius nugabatur, etsi alius Dei filius erat, alius qui ex Vir-
 gine natus est, cui secundum solam habitudinem virginis si-
 mus copulatus fuerat, vt rursum Nestorius stulte asserbat, duas
 scilicet naturas nominans, vt iam eas ab invicem diuimens, &
 separatum statuens, ac duntaxat habitudinem, & honoris e-
 qualitatem connectens, an non aperte Dei matrem Dei genitri-
 cem negauerit? Itaq; hoc loco vir sanctus, eos, vt ipsam per ea,
 qua dicebant, Dei matrem minime contrebant, a Deitate pro-
 tulit, atq; omnino Atheos esse pronuntiat. Nos autem, inquit,
 veram vniuersam sanctam fuisse asserimus, quippe cum Dei filius
 Adami Conzen in Eusebio. Tom. 11.

humanam naturam assumpserit, atq; ex Virgine sanguinibus
 carnem anima rationali & intellectuali animatam sibi ipsi ef-
 formarit, diuino simul & humano modo: diuino nempe quia
 sine semine, ac sine viro, humano autem, quia, vt partus lex po-
 stulat, nono mense genitus est: ob idq; Dei genitricem proprie
 ac vere sanctam virginem predicamus. Vt enim vere Deus est,
 qui ex ipsa genitus est: sic etiam scilicet Dei genitrix vere est
 ea, quae verum hunc Deum ex se ipsa incarnatum genuit. Deum
 porro ex ipsa genitum fuisse dicimus, non quod Verbi Deitas ab
 ipsa ortum acceperit, sed quia Dei verbum, quod ante saecula &
 sine tempore, ex Patre genitum est, ac sine principio, & sempi-
 terno modo, cum Patre ac sanctissimo Spiritu est, in extremis
 diebus salutis nostrae causa in ipsius ventre habitauit, & ex ipsa
 citra omnem mutationem incarnatum & genitum est. Neg, e-
 nim sancta Virgo nudum & simplicem hominem genuit, sed
 Deum verum, non nudum, sed incarnatum, non qui caelestis
 corpus deduxerit ac per eam, tanquam per canalem, transferret,
 sed qui carnem eiusdem nobiscum substantia ex ipsa suscep-
 rit, & in seipso considerit. Haec Elias: Pergit vero Nazi-
 anzenus in hunc modum.

Si quis formatum hominem fuisse, Deumque postea subiisse
 dicat, damnationi obnoxius est. Hoc enim non Dei generatio
 fuerit, sed generationis fuga. Si quis duos filios, alterum ex Deo
 & Patre, alterum ex matre, non autem vnum atque eundem
 induxerit, is ab ea quoq; filiorum adoptione excidat, quare ad
 credentibus promissa est. Quamquam enim Deus & homo duae
 naturae sint, quemadmodum & anima & corpus, non tamen
 duo filij nec Dij, quemadmodum ne hic quidem duo homines,
 tamen si Paulus ad hunc modum internam & externam homi-
 nis partem appellauerit. Atq; vt paucis rem complectar, aliud
 quidem atque aliud sunt ea, ex quibus Saluator (nisi vero, id
 quod cerni non potest, idem est cum eo quod in oculorum aspe-
 ctum cadit, & quod temporu experit, cum eo, quod temporu
 subest) non tamen alius atq; alius: absit. Ambo enim hac con-
 nexione vnum sunt, Deo nimirum humanitatem, atq; homine
 diuinitatem suscipiente, aut quocumq; tandem nomine quispiam
 vti malit. Porro aliud dico, contra quam in Trinitate res habet.
 Illic enim alius atq; alius, ne per personas confundamus: non autem
 aliud atq; aliud, quoniam tria, quoad diuinitatem, vnum &
 idem sunt.

Cum igitur tantum laborarit vetus Ecclesia, vt B.
 Mariae nomen Theotokos assereret, & eaque causa a Deo
 summo maximum ei honorem tributum doceret, de-
 testanda est eorum malitia, qui eam illi dignitatem,
 per cuniculos ereptum eunt.

VERSUS 6.

Dixit ergo eis Iesus: Tempus meum
 nondum aduenit: tempus autem
 vestrum semper est paratum.

QUESTIO I.

Quod Christus vocet suum tempus, &
 fratrum?

§. 1. Chrysostronus, Euthymius, & qui eos sequuntur,
 de tempore mortis interpretantur. Nam
 enim v. 30. & c. 8. 20. & 13. 1. dicitur, nondum venisse horam
 eius, de morte accipiendum est, hic igitur eodem pariter
 modo. Tempus Christi, est tempus mortis eius, & Non est tem-
 p. mortis.
 transitus ad Patrem. Nonnulli quamuis tempus, &
 horam concedant ad passionem rectissime aliis in lo-
 cis referri, non posse tamen haec apte conuenienterq;
 eo accommodari iudicant. Nam nec de mortis, tem-
 pore fratres agebant, nec antithesis locum habet.
 sicut teneatur expositio. Diceret enim Dominus suum
 moriendi tempus nondum esse, fratrum autem tem-
 pus moriendi semper paratum esse. Nam & fratribus
 stabat sua cuiq; dies, & hora, & momentum a quo de-
 pendeat aeternitas, sicut Christo suum a Patre tem-
 pus

pus decretū erat. Nec de fratrum preparatione loquitur, non enim semper ad mortem parati erant, certe imparatissimi erant hoc tempore, cum non crederent. Quod si aliter antithesin instituas, vt sensum dicas: Mea mortis tempus nondum aduenit, vestrum gloria consequenda semper adest paratum, nemo non videt gratiam, & elegantiam ac pene sensum responsionis interire, vt illi existimant.

Fratrum tempus semper paratum erat.

§. 2. Alia expositio est. Tempus ascendendi Ierusalem, & gloria mea publicè manifestanda nondum aduenit. Nam ad gloriosam illam ostensionem, & regnum potentissimum capessendum si Messias esset, eum fratres hortabantur: illi enim comitatu maximo hominum cum ipso ascendere gestiebant, & cognati tanti, tamq; potentis Propheta videri. Ad hæc respondet breuiter; Nondum eius quam imaginabantur maiestatis adesse tempus, de erroribus eorum de morte sua nihil admodum incredulis prænunciat, ne magis eos ab alienaret. Itaque quicquid ad me pertinet, id à diuina potestate pendet, totum, & singula agendi, pat endique momenta in sua manu posuit Patet, & per omnia illi pareo, non modo omnia præcepta exauuendo, sed etiam suis quæque temporibus perficiendo. Nunc vero ascendendi tempus nondum est Vestrum autem tempus semper est in promptu *καὶ πᾶς αἰὼς ἔστι μετ' ἐμοῦ*, omnis occasio parata est. Nam omni momento, ad commoda vestra, gloriamq; intenti excubatis. Non enim Dei voluntate, cuius prouidentia certis metis omnia definit, ducimini, sed cupiditate vestra, quæ semper in vitia ebullit, apta mini. Mea omnia à Dei solius arbitrio dependent. Magna res certa sibi tempora constituta habent. Vobis semper tempus esse videtur, vt ad gaudium ad festa properetis.

Hanc vt veram interpretationem esse non dubito, ita aliam coniungere operæ præcium existimo. Fratres enim Domini non modo ad festum ascendere eum hortabantur, sed eo modo vt omnia opera sua discipulis in totius gentis conuentu ostenderet, vt omnibus manifeste constaret, ipsum Messiam esse, hoc est enim quod aiunt. *Manifesta te ipsum mundo.* Christus ad omnia illa responderet, Nondum esse tempus hoc faciendi, iam se eum illis non ascensurum, vt se ipsum mundo manifestet, cum vero ait nondum esse tempus manifestationis, indicat aliquando id futurum: quo quidem loquendi modo, & passionem, & exactionem complectitur. Plus enim respondit, quam ipsi intelligunt, nec tamen vt intelligant, exponit, quia nondum tanti mysterii capaces erant. Non credebant in eum qui a humanam gloriā quærebant gloriæ ipsius consulerent tanquam fratres, loquebatur caro, & Deo suo consilium dabat homo. Christus ordinem, modum, viam gloriæ suæ nondum ostendit, sed tantum negat adhuc esse tempus proficiscendi, & gloriā manifestandi. Vtrumq; sane Augustinus complectitur. Tract. 28. in Ioan. *Quid est hoc? nondum venerat tempus Christi? Quare ergo Christus venerat, si tempus eius nondum venerat? Nonne audimus Apostolum dicentem, Cum autem venit plenitudo temporis missi Deus filium suum? Si ergo in plenitudine temporis missus, quando debuit missus est, quando oportuit venit. Quid ergo est tempus meum nondum venit? Intelligite fratres quo animo illi loquebantur, qui quasi fratrem suum monere videbantur, dabant ei consilium consequenda gloriæ, veluti seculariter, & terreno affectu monentes, ne esset ignobilis, & laudaret. Quod ergo ait Dominus, Tempus meum nondum venit, illi respondit, qui ei consilium de gloria dabant. Tempus gloriæ meæ nondum venit. Videte: quam profundum sit, de gloria illi admonerent, sed ille voluit alitudinem humilitate præcedere, & ad ipsam celsitudinem per humilitatem viam sternere. nam & illi discipuli vtriq; gloriā requirebant, qui volebant sedere vnus ad dexteram eius, & alter & sinistram. Attendebant quò, & non videbant qua via Dominus eos, vt or-*

dinatè venirent ad patriam, reuocauit ad viam. *Excelsa est enim patria, humilis via: patria est vita Christi, via est mortis Christi. Patria est mansio Christi, via est passio Christi. Quare cusa viam, quid querit patriam?*

Theophylactus qui tempus crucis & passionis putat indicari, paulo aliter exponit, eodem tamen recurrit. *Καὶ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς φωνῆς ἐξήκειρος ὁ ὑμῶν περὶ τὸ ποτε ἐστὶν ἔπος μετ' ἐμοῦ εἶς ἡμέρας, καὶ ἀπὸ τῶν τοῖς ἰσραηλῶσι δακρυόσδεσιν ἀναφύσασιν ὑμῶν τὰ αὐτὰ ἡλθόντας αἰσίοις, ἐπεὶ ἡ δειψὸς θεοσώσωνται ἀνελεῖν, ἐν περὶ ἰδωσιν εἰς τὴν ἰσθμὸν ἀφ' ἡμεῶν.* Hoc est: Crucis & mortis. Etti enim vos semper cum Iudæis sitis. non occidit vos, eadem, quæ illi zelantes. Me vero celeriter volent è medio tollere, si videant ad festum venientem. Totum igitur coniungendum est: nondum est tempus meum proficiscendi, vt occidat, refugam glorificer; Vestrum semper est vt cum Iudæis inimicis meis agatis, gloriā quæretis. Ex quo apparet, quantum vniuersus mundus aberret, dum gloriā homines pericuri à periculis petunt, & virtutis humane subdunt laudi. Excitet enim non minus animos ambitio, quam alia virtus, licet illa alia sæpe premat, & sola dominetur. Gloria autem est iudicium hominum de aliquo bene opinantium, quod frequentissimè falsum est. Conscientia teste & Deo probante opus est, vt vera sit, si magis virtus: ideo quæ gloriā laudemque præ se habet sibi propositam habet, virtutis simulatrix est. Non enim perenda est gloria, sed illa agenda sunt, quæ gloria sequatur: non tamen agenda, vt sequatur. Sed contentenda est gloria, vt inutilis. Umbra est: cui nummidantur, auro contentus, vmbra eius negligit, et stilliculam se detur, auro perdit. Gloria autem sequitur fugientem, persequentem fugit.

Hosiam amat, & sequitur, prensatq; irrita repulsam, Odit amatorem gloria culta suam.

De Catone Salustius testatur: *Quo minus petebat gloriā, eo magis illam sequebatur. quo elogio bene illum Augustinus laudatum iud. cat lib. 5. cap. 12. de ciuitate Dei.*

VERSUS 7.

Non potest mundus odisse vos, me autem odit: quia testimonium perhibeo, de illo quod opera eius mala sunt.

QUESTIO I.

Cur Christum non fratres eius mundus odit?

§. 1. Non posse odisse fratres suos pronunciat, nam leges mundi seruabant, eius desiderii obsequabantur. *Non potest odisse, inquit Chrysolomus; τὸ αὐτὰ βρομῶμεν, καὶ ἰσοῦ τὸν αὐτὸν ἀπέχονται.* Eadem volentes, & ad eadem currentes. Non potest odisse testes suos malos, testes falsos, qui bona dicunt, quæ mala sunt: habet Augustinus. Consensus est malorum inter se. Nota itaque sententiā Christi virtut. *Malus malo iucundus est.* vetus dictum Aristotelis recent. 7. Ethic. Endemiorum

Κακὸς κατὰ τὸ εὖ οὖν τὸ κακὸν ἰδὼν

Malus enim cum malo voluptate colliquescit.

Marcialis l. 8. mi. atur cōiuges pessimos mutuo odisse. *Vxor pessima, pessimus maritus, Miror non bene conuenire vobis.*

Christus Dominus itaque fratres suos in cætu mundi collocaat, à se abdicat, nisi conuertantur, in æternum perditurus. Nam eorum quoq; mala opera esse ex mundi amore & confortio demonstrat. Nec n. de eorum dubita-

ADAMI CONZEN
112
+ Evangelium
CIV
12